

POSTANOWIENIE

Dnia 8 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania R. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Opolu

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 8 stycznia 2025 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 12 marca 2024 r., sygn. akt III AUa 1421/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 12 marca 2024 r oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Opolu od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 20 września 2022 r., którym zmieniono zaskarżoną przez odwołującego się R. W. decyzję organu rentowego z dnia 17 lutego 2022 r. stwierdzającą, że odwołujący się jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością P. Spółka z o.o. w O. (dalej jako Spółka) podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu od dnia 1 czerwca 2014 r. i ustalającej podstawę wymiaru składek z tego tytułu w ten sposób, że stwierdzono, iż odwołujący się jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresach opisanych w decyzji (pkt 1) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 240 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt 2).

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że istota sporu sprowadzała się do zagadnienia, czy wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością posiadający 99,5% udziałów w tej spółce powinien podlegać ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497 ze zm., dalej jako ustawa systemowa). Kwestię tę rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 21 lutego 2024 r., III UZP 8/23 (LEX nr r 3686847), w której przyjęto, że wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością posiadający 99% udziałów nie podlega ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Wobec tego przedstawione w apelacji zarzuty naruszenia art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej nie mogły być uznane za trafne.

Organ rentowy w całości zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa procesowego, przez jego niezastosowanie, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie - art. 321 § 1 w związku z art. 386 § 4 k.p.c., art. 476 § 2 k.p.c. i art. 477⁹ k.p.c. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej wyrażające się w utrzymaniu w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji, który

wykroczył poza zakres zaskarżonej decyzji i nie rozstrzygnął o istocie sporu, tj. orzeczenia którym stwierdzono, że odwołujący się jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym we wskazanych okresach (przy czym ustalony stan faktyczny opisany przez Sąd oscyluje wokół podlegania przez odwołującego się tym ubezpieczeniom jako pracownik Spółki), podczas gdy decyzja organu rentowego nie określała zakresu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom odwołującego się jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, ale jako wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i ustalenia z tego tytułu podstaw wymiaru składek. A zatem wyrok Sądu pierwszej instancji winien zostać uchylony z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd drugiej instancji wydał oczywiście nieprawidłowe orzeczenie, z ewidentnym i rażącym naruszeniem art. 321 § 1 w związku z art. 386 § 4 k.p.c., art. 476 § 2 k.p.c. i art. 477⁹ k.p.c. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, „a stwierdzenie oczywistości nie wymaga konieczności prowadzenia złożonych rozumowań”. Czym innym jest bowiem podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (co wyraźnie rozróżnia ustawodawca), a czym innym objęcie tymi ubezpieczeniami wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Odwołujący się w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie

sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistego uzasadnienia skargi.

Jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Ponadto z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc

w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 10 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774).

Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut naruszenia przepisu prawa jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13

kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365). Przytoczone okoliczności powinny jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2019 r., I CSK 768/18, LEX nr 2680272).

Wniosek skarżącego powyższych przesłanek nie spełnia. W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że skarżący powołując się na oczywistą zasadność skargi zobowiązany jest zawrzeć we wniosku wywód prawny, który ma na celu przekonanie Sądu Najwyższego, że w jego indywidualnej sprawie zachodzi konieczność rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy, który nie jest sądem trzeciej instancji. Tymczasem skarżący wskazując na naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa procesowego, które w jego ocenie mają charakter kwalifikowany, zdaje się zapominać, że zarzut naruszenia art. 321 § 1 w związku z art. 386 § 4 k.p.c., art. 476 § 2 k.p.c. i art. 477⁹ k.p.c. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej podniósł po raz pierwszy w skardze kasacyjnej, bowiem takich zarzutów nie zawarł w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji. Natomiast procesowe błędy sądu pierwszej instancji tylko wtedy stają się błędami sądu drugiej instancji, gdy pomimo wyraźnego ich wytknięcia w apelacji nie zostały przez sąd drugiej instancji uwzględnione. Stąd możliwość powoływania się w ramach zarzutów kasacyjnych na naruszenie przepisów postępowania przed sądem pierwszej instancji jest uwarunkowana ich powiązaniem ze wskazaniem naruszenia odpowiedniego przepisu postępowania odwoławczego (np. art. 378 § 1 lub art. 382 k.p.c.), czego skarżący nie czyni (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2021 r., I USKP 1/21, OSNP 2021 nr 12, poz. 136). W razie niezgłoszenia stosownego zarzutu w apelacji nie sposób później w skardze kasacyjnej skutecznie zarzucać naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji (zob. K. Knoppek, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02, PiP 2004 nr 5 s. 112 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2019 r., IV CSK 539/17, LEX nr 2618484). Wyjątek stanowi sytuacja, w której przepis postępowania przed sądem pierwszej instancji miałby być odpowiednio stosowany w drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.), ponieważ wówczas chodziłoby o naruszenie przepisu postępowania, który przy załatwianiu sprawy był

stosowany (także) przez sąd drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 153/14, OSNC 2016 nr 1, poz. 14 i z dnia 2 lutego 2018 r., II CSK 287/17, LEX nr 2449674). W tym ostatnim wypadku trzeba jednak zarzut naruszenia przepisu postępowania przed sądem pierwszej instancji połączyć z art. 391 § 1 k.p.c., czego w skardze brak. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że art. 321 § 1 k.p.c., art. 476 § 2 k.p.c. i art. 477⁹ k.p.c. są przepisami postępowania przed sądem pierwszej instancji. W związku z tym skuteczne postawienie w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. wymaga powiązania go z art. 391 § 1 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2023 r., II CSKP 950/22, LEX nr 3586065), czego w skardze brak. Powyższe uchybienia przekreślają tezę skarżącego o oczywistej zasadności skargi, mimo iż według skarżącego naruszenie przepisów postępowania wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania „nie wymaga konieczności prowadzenia złożonych rozumowań”.

Co prawda orzeczenie Sądu pierwszej instancji może budzić uwagi co do poprawności redagowania sentencji wyroku w nawiązaniu do treści zaskarżonej decyzji, ale żadnych wątpliwości w tym zakresie nie zgłaszał skarżący w apelacji, a Sąd Najwyższy nie jest sądem trzeciej instancji.

Przypomnieć także trzeba, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że powołanie przez skarżącego zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wyłącznie zarzutów procesowych uniemożliwia Sądowi Najwyższemu dokonanie oceny kasacyjnej w zakresie tego, czy w postępowaniu odwoławczym rzeczywiście wystąpiły uchybienia o tak znacznym ciężarze gatunkowym, że doprowadziły do wydania nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2022 r., III USK 32/22, LEX nr 3478536 czy z dnia 3 lutego 2022 r., II USK 422/21, LEX nr 3340989).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398² § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a.ł.]

